

Policy Brief

COMUNICAREA STRATEGICĂ ÎN CONTEXTUL RĂZBOIULUI HIBRID: UN CADRU DE ACȚIUNE PENTRU REPUBLICA MOLDOVA

Elena MÂRZAC, expertă în securitate și comunicare strategică

Republica Moldova se află astăzi într-unul dintre cele mai fragile și disputate spații informaționale din Europa. Presiunile hibride, alimentate în principal de Federația Rusă, exploatează vulnerabilități istorice, sociale, economice și instituționale, transformând mediul informațional într-un câmp de confruntare strategică. Războiul din Ucraina, crizele energetice, șocurile economice și tensiunile politice interne amplifică acest tablou, în care narațiunile Kremlinului și mesajele Uniunii Europene se ciocnesc într-un mediu marcat de fragmentare, polarizare și oboseală socială.

În același timp, comunicarea europeană, deși fermă în direcția reformelor și a integrării, rămâne adesea percepută ca tehnică, distantă și greu de tradus în realitățile cotidiene ale cetățenilor. Mesajele despre capitole de negociere, condiționalitate, acquis-ul comunitar, reziliență macroeconomică sau interconectări energetice sunt corecte din punct de vedere tehnic, dar nu răspund

întotdeauna direct întrebărilor imediate ale oamenilor: „Cum se va schimba viața mea?”, „Ce înseamnă UE pentru salariu, factură, școală, spital?”. Între aceste două poluri – un actor revizionist care comunică emoțional și agresiv și o Uniune Europeană care comunică rațional și procedural – Republica Moldova este obligată să-și articuleze propria voce, propriul cadru de interpretare și propriile priorități.

Spațiul informațional intern este profund fragmentat.

- **Tinerii și publicul urban** se informează predominant online, navigând între rețele sociale, platforme video și canale alternative, adesea fără filtrare critică.
- **Populația rurală și persoanele vârstnice** rămân ancorate în televiziunile tradiționale, în mare parte în limba rusă sau cu conținut foarte influențat de narațiunile rusești.
- **Autonomia Găgăuza și regiunea transnistreană** trăiesc într-un ecosistem mediatic aproape complet dependent de Federația Rusă, atât la nivel de conținut, cât și la nivel de infrastructură informațională.

În aceste condiții, nu doar accesul la informație diferă, ci și realitatea percepută. În termeni funcționali, spațiul informațional al Republicii Moldova este segmentat în multiple ecosisteme informaționale distincte, care operează aproape autonom unele față de altele. Interacțiunea dintre aceste sfere paralele este limitată, iar mecanismele de dialog și încredere intercomunitară rămân fragile și insuficient dezvoltate.

Această fragmentare se intersectează cu un nivel cronic de neîncredere în instituțiile statului, alimentat de ani de corupție, instabilitate și promisiuni neîndeplinite.

”

Crizele succesive - pandemie, energie, inflație - au creat un sentiment de oboseală și vulnerabilitate socială, pe care operațiunile informaționale ostile îl exploatează sistematic.

Sondajele indică un nivel înalt de expunere la dezinformare, în timp ce numai o parte a populației se simte capabilă să recunoască și să respingă conținutul manipulator. Diferența dintre expunere și capacitatea de filtrare, ceea ce am putea numi „reziliență comportamentală”, este exact spațiul în care se instalează cu ușurință propaganda, teoriile conspiraționiste și narativele menite să demobilizeze societatea.

Federația Rusă continuă să folosească această zonă de vulnerabilitate prin mesaje simple, emoționale și intens repetate: „Europa aduce război, Rusia aduce pace”; „Integrarea europeană este împotriva valorilor noastre tradiționale”; „Democrația este o fațadă controlată din exterior”; „Neutralitatea înseamnă să nu te apropii de Occident”. Aceste mesaje nu vin izolat, ci sunt parte a unui arsenal hibrid complex: campanii de dezinformare, rețele de trol și

influenceri, clone de site-uri oficiale, deepfake-uri, atacuri cibernetice, finanțări obscure pentru actorii politici și mediatice, instrumentalizarea bisericii și a identității lingvistice.

În contrapondere, mesajele Uniunii Europene pun accent pe reforme, legislație, combaterea corupției, întărirea instituțiilor, integrare în piața unică, securitate energetică. Din perspectiva guvernantei, acestea sunt fundamentale. Din perspectiva comunicării, însă, ele riscă să rămână abstracte, dacă nu sunt traduse în experiențe concrete, tangibile, la nivelul cetățeanului de rând. Aici intervine rolul esențial al statului: Republica Moldova nu își mai poate permite să fie doar un receptor de mesaje externe, fie ele de la Bruxelles sau de la Moscova. Ea trebuie să-și formuleze propria narațiune, bazată pe valorile Constituției – democrație, stat de drept, drepturile omului, pluralism, neutralitate – și pe propriile obiective strategice, în primul rând integrarea europeană și consolidarea rezilienței.

În acest context, comunicarea strategică nu este un exercițiu de imagine, ci un instrument de securitate națională. Într-un mediu internațional și național caracterizat de amenințări hibride, o comunicare strategică eficientă, bazată pe narațiuni proactive, adaptată particularităților sociale, culturale și politice ale țării, devine soluție operațională pentru îndeplinirea obiectivelor naționale, gestionarea crizelor și confruntărilor hibride.

Comunicarea strategică contribuie la menținerea coeziunii interne, descurajarea actorilor ostili, mobilizarea sprijinului internațional și buna guvernare a sectorului de securitate, în timp ce combate manipulările informaționale străine și promovează valorile democratice.

Comunicarea strategică a Republicii Moldova este influențată de contextul geopolitic, crizele de securitate energetică, fragilitatea economiei, separatismul, (in)stabilitatea politică, nivelul redus de încredere a populației în instituțiile statului și de ansamblul amenințărilor hibride.

Prin urmare, comunicarea strategică trebuie implementată în conformitate cu prevederile Strategiei Securității Naționale și Strategiei Naționale de Apărare, astfel încât să contribuie la menținerea, protejarea și realizarea obiectivelor naționale de securitate atât pe timp de pace, cât și în condiții de criză sau conflict.

Un element crucial este faptul că documentele strategice naționale conturează deja **cinci piloni tematici ai comunicării strategice**:

- **integrarea europeană;**
- **coeziunea socială;**
- **reziliența economică;**
- **consolidarea apărării;**
- **securitatea regională.**

Pe dimensiunea **integrării europene**, comunicarea strategică trebuie să explice clar beneficiile aderării, să demonteze dezinformările referitoare la pierderea suveranității sau la „costurile ascunse” ale integrării și să lege reformele de rezultate concrete pentru cetățeni.

În ceea ce privește **coeziunea socială**, comunicarea trebuie să promoveze o identitate națională incluzivă, să combată discursurile divizive și să întărească încrederea în instituțiile democratice.

În plan **economic**, comunicarea strategică are datoria de a arăta de ce independența energetică, reformele structurale și convergența cu piața europeană sunt parte a unei strategii de securitate, nu doar de creștere economică.

În **apărare**, comunicarea trebuie să explice cum se poate moderniza sectorul de securitate în condițiile statutului de neutralitate, promovând o cultură de securitate în rândul populației.

În plan **regional**, comunicarea strategică are rolul de a proiecta o imagine coerentă a Republicii Moldova ca stat neutru, dar implicat constructiv în arhitectura de securitate europeană și cooperare cu UE, NATO și ONU.

Un alt nivel esențial este coordonarea interinstituțională. Fără un cadru clar de responsabilități și fără o arhitectură de coordonare, comunicarea strategică riscă să fie fragmentată, reactivă și contradictorie. Analiza situației actuale evidențiază lipsa unei comunicări unitare între instituțiile-cheie: Președinție, Guvern, Parlament, instituții din sectorul de securitate și nevoia unui cadru integrat de planificare și aplicare a comunicării strategice. Crearea Centrului pentru Comunicare Strategică și Combaterea Dezinformării în 2023 este un pas important, dar eficiența sa este limitată de resurse umane și financiare insuficiente, de lipsa unui mecanism stabil de coordonare cu celelalte structuri relevante.

De aici rezultă necesitatea unui Consiliu de politici de comunicare strategică, sprijinit de un secretariat, în cadrul Guvernului care să ofere orientare strategică, să asigure coerența mesajelor și să faciliteze implementarea deciziilor la nivel național.

În paralel, comunicarea strategică trebuie să fie extinsă dincolo de capitală, spre administrațiile publice locale, unde se joacă adesea bătălia pentru încredere. Primăriile, școlile, consiliile locale, bisericile și organizațiile comunitare sunt actori importanți în transmiterea și adaptarea mesajelor naționale. Fără implicarea lor activă și fără programe de alfabetizare media și cultură de securitate, spațiul local rămâne vulnerabil la propaganda externă. Aici, Republica Moldova are nevoie de o „rețea de comunicatori comunitari” formatori locali care să explice reformele, să demonteze dezinformările și să fie puntea de legătură între politicile naționale și nevoile concrete ale oamenilor.

Un al treilea nivel este mentalitatea - cultura instituțională și societală a comunicării strategice. Comunicarea strategică eficientă nu poate funcționa ca un compartiment izolat într-un minister sau într-o instituție, ci ca un sistem interactiv și autosustenabil, care conectează comunicatorii, decidenții, experții, media și societatea civilă. Este nevoie de asumare la nivel înalt, de leadership, dar și de profesionalizare continuă a comunicatorilor. Lipsa specialiștilor calificați în domeniul securității informaționale, migrarea acestora spre sectorul privat, resursele tehnologice insuficiente și fragmentarea instituțională afectează capacitatea de detectare și răspuns la amenințări. În paralel, e esențial un efort constant de alfabetizare media și de implicare a cetățenilor în procesul de comunicare – nu doar ca destinatari pasivi,

ci ca participanți activi care pot semnala, verifica și multiplica informațiile verificate.

Privită din această perspectivă, experiența Republicii Moldova nu este doar un caz național, ci și o resursă pentru Europa. Ce se testează astăzi în Chișinău - de la dezinformare țintită și atacuri cibernetice, până la interferență electorală și exploatarea vulnerabilităților energetice - poate fi replicat mâine în alte capitale. La fel, soluțiile dezvoltate aici, pot deveni modele pentru alte state, inclusiv pentru cele din Parteneriatul Estic sau pentru state candidate ca Armenia.

Protejarea spațiului informațional nu este doar un exercițiu defensiv, ci și un proces de consolidare democratică. Comunicarea strategică, tratată ca instrument de securitate și de guvernare, poate transforma vulnerabilitatea informațională într-un catalizator al modernizării. Republica Moldova are astăzi capacitatea și responsabilitatea de a demonstra că o democrație mică, aflată sub presiune hibridă, poate rămâne pe cursul integrării europene, dacă își articulează coerent propriul narativ și își folosește inteligent parteneriatele internaționale.

În mod fundamental, gestionarea amenințărilor hibride depășește sfera soluțiilor tehnice și devine un proces politic și societal profund. Ea necesită consolidarea unui pact de încredere între stat și cetățeni, în cadrul căruia comunicarea strategică funcționează ca instrument de explicare a deciziilor publice, de asumare transparentă a realităților și de corectare a erorilor. Prin acest proces se construiește gradual reziliența colectivă a unei societăți care refuză să rămână un simplu spațiu de proiecție pentru influențe externe și își afirmă capacitatea de a-și modela, în mod autonom, parcursul european.